

ARCHITECTURE

Стратегія збалансованого розвитку приміських територій великих міст України

В. О. Яценко

Кафедра ландшафтної архітектури Київського національного університету будівництва і архітектури, м.Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: viktoryathenko@ukr.net

Paper received 21.06.18; Accepted for publication 27.06.18.

<https://doi.org/10.31174/SEND-NT2018-171VI19-01>

Анотація. Стаття є результатом аналітичного дослідження формування взаємовідносин між містом та приміською зоною. Спроба визначити головні фактори, які можуть бути закладені в майбутню стратегію збалансованого розвитку та уникнути ряду негараздів при формуванні групових форм розселення в зоні впливу великих міст. Процеси децентралізації системи управління є соціально-економічним потенціалом створення системи спільних інтнрнів розвитку, а не руйнування.

Ключові слова: приміські території, місто, стратегія, групова форма розселення, міграція, урбанізація, децентралізація.

Вступ. Сучасна містобудівна діяльність тісно пов'язана з соціально-економічним розвитком нашого суспільства на всіх рівнях від держави вцілому до окремого населеного пункту. Однією з найважливіших та складних проблем містобудування є проблема формування групових систем населених місць в процесі зміни адміністративно-територіального устрою в Україні.

Від вирішення проблеми буде залежати раціональна організація виробництва і оточуючого середовища ,умови праці, побуту, відпочинку на всіх рівнях системи розселення.

Сьогодні система розселення розглядається як новий етап містобудівного проектування головним завданням якого є поєднання проблем міста та оточуючого середовища в зв'язку з появою об'єкту – територіальної громади (групової системи населених місць).

Проведене ретроспективне дослідження показало необхідність внесення змін до комплексу завдань, які будуть формуватись на даній стадії.

Виявилась необхідність розробки нових методичних прийомів, які б поєднували проблеми міста та приміських територій, які є окремими самостійними суб'єктами системи розселення.

Немалою значення сьогодні набули і політичні процеси, які вносять зміни в стратегію розвитку планувальної структури на всіх рівнях містобудівної діяльності.

Реальність не встигає за фантазіями і навпаки призводить до того, що люди руйнують навколишнє середовище, не бажаючи використовувати більш ефективно вже урбанізовані території. Як і багато інших систем розселення України є яскравим прикладом краху існуючої державної розбалансованої структури.

«Від такого за яким сценарієм розвиватиметься політичний процес в Україні залежатиме й розвиток механізмів взаємодії між центральними та місцевими органами виконавчої влади» [1]

Саме така парадигма формується сьогодні в містобудівній діяльності в Україні, яка полягає не в індивідуальності, як багато хто трактує процес децентралізації, а в спільній взаємодії направлений на покращення стану, не в антагонізмі міста та передмістя, а знаходженні шляхів співпраці в вирішенні

економічних, соціальних, територіальних та інших проблем.

Огляд публікацій по темі. В сучасних соціально-економічних умовах України розвиток та управління містобудівних об'єктів на регіональному рівні являє собою комплексний та адаптивний процес побудований на еволюційних тенденціях.

На базі попередніх еволюційних стадій, етапів, розвитку та усвідомлення містобудівної діяльності і сформована нинішня теорія яка орієнтована на вирішення конкретних проблем. [2]

За радянських часів всі питання розглядались в тісному зв'язку: розвиток систем розселення, управління системами, управління розвитком міст, визначення зони впливу міст (агломерування) та зонування міжселенних територій. Найбільш повно це розроблялось в схемах і проектах районних планувань на різних рівнях.

За майже столітній період питання регіональних розробок в радянський період і в період незалежності в Україні завжди було головним в містобудівній науці і практиці.

Велика кількість спеціалістів присвятили свої творчі розробки саме цьому напрямку.

Серед найбільш відомих і значимих робіт можна виділити роботи Ю.М.Білоконя, М.М.Дьоміна, І.О.Фоміна, Д.І.Богорада, Г.Й.Фільварова, В.І.Нудельмана, В.В.Владимирова, Б.С.Хорева, А.Ейнгорна та багато інших [3,4,5,6,7,8,9,10].

Слід згадати і зарубіжних спеціалістів таких як В.Гропіус, Л.Кібл, І.Фрідман, К.Лінч, Д.Харвей, П.Холл.

Специфіка української школи полягає в глибокому вивченні окремих напрямків в регіональному плануванні в роботах І.К. Бистрякова, Г.П. Підгрушного, Ю.М.Палехи, Т.Ф.Панченко, А.В.Гладкого, М.М.Кушніренко.

Чеські урбаністи І.Мусил та І.Хорватов показали вплив соціально-просторових передумов на формування групових систем населених місць. На думку авторів, формування залежить не тільки від природних умов але і від мотивації людей на забезпечення соціальних потреб, які формувались історичним досвідом, «діяльність людей, спрямована до певної мети, яка має певну просторову розміреність» [11]

Розглядаючи еволюційність формування системи

розселення з 80 років ХХ століття демографічний фактор перестає бути як природне відтворення, а набуває принципу пристосування до нової ситуації.

Наступним чинником який впливає на формування системи розселення є демографічний як один із видів життєдіяльності населення та формує потенціал розселення.

Ю.Л.Пивоваров, Ж.А.Зайончковська та А.В.Вишневський приходять до висновку, що «в умовах уповільнення темпів зростання населення та укрупнення його просторових структур, посилення, стягування населення у найкрупніші міста та їх приміські зони (агломерації) є посилення контрастності мережі міських та сільських поселень за величиною» [13] На даний час в Україні цей процес носить скритий характер. На думку деяких спеціалістів він навіть має зворотній характер – процес депопуляції, або субурбанізації, переселення частини міського населення в сільську місцевість. А.І.Доценко наводить ряд прикладів перерозподілу приросту населення по регіонах. [14]

Мета. Метою публікації є показати трансформацію еволюційних досліджень в сфері регіонального та містобудівного планування, охарактеризувати реальний стан приміських територій в процесі децентралізації та адміністративно-територіальних змін в Україні. Спроба знайти позитивні та негативні сторони складних взаємовідносин міста та передмістя. І як однією з реакцій на некерований в більшості процес запропонувати стратегію агломерування групових систем локального рівня приміської зони в єдині просторові, економічні та соціальні системи.

Матеріали та методи. Ми звикли до багатьох процесів, які відбуваються в містобудівній теорії і практиці. Ріст великих міст, погіршення екології, міграція населення, спустошення територій і їх звичайне нецільове використання тільки незначний перелік негараздів процесу урбанізації сьогодення. Ми вже погодились, що процес агломерування поселень пов'язаний з міграцією населення невеликих населених пунктів в пошуках працевлаштування, кращого життя, обслуговування, культури і т.д.

Теоретично місто в генеральних планах мало б враховувати всі фактори – економічні, соціальні та екологічні можливості свого стабільного розвитку. Проте стабільним цей процес назвати важко, особливо в останній час, коли почав набирати оберті процес наступу міста на приміські території.

Фредерік Льюїс Ален виділив п'ять основних етапів історії формування приміських зон:

I – розпочався в кінці ХІХ ст. Заміські жителі з появою залізниці починають їздити на роботу в місто. Зародження інтенсивних міграційних процесів. Особливий розвиток припадає на 1900-1920 рр.

II – 20-ті роки ХХ ст. (поява особистого автомобіля) будівництво великої кількості заміських автомобільних доріг.

III – 1930-1945 рр. ХХ ст. – нерівномірний та нестабільний стан розвитку міст.

IV – 1945-1980 рр. ХХ ст. – інтенсивний етап, поштовх якому дало блочне будівництво, нові матеріали, висока потреба швидко збудованого житла.

V – 1980 – сьогодення. Розшарування суспільства за рівнем достатків дає можливість будувати друге житло в

передмісті, що в значній мірі прискорює урбанізацію приміських територій.

I наступ цей на 80% представлений житловим будівництвом, безсистемним, не комплексним, стихійним та непрофесійним з точки зору містобудування та архітектури.

Головними методами його регулювання поки, що є визнання та лагання наслідків констатуючи про погіршення екологічного стану довкілля. Делегування часткових функцій великого міста в приміську зону в «зону впливу» і є по суті головною частиною, неконтрольованою формою процесу агломерування міст, урбанізації нових територій. Міська агломерація є компактна багатоцільова система територіальних поселень навколо міста-центру. І далі, як в безлічі посібників – система має спільні виробничі, трудові, транспортні, рекреаційні, культурні та побутові зв'язки за рахунок маятникової міграції і т.д. І знову люди винуваті, що хочуть краще жити.

Одним з надскладних процесів у всі часи був процес регулювання системи «місто-передмістя», який в більшості перетворився в «інтервенцію» міста приміської зони.

Приміська зона – це сукупність прилеглих до міста адміністративних районів, які утворюють з ним єдине ціле у функціонально-планувальному, соціально-економічному і територіальному устрої. [15]

Приміська зона – «территория окружающая город и находящаяся с ним в тесной функциональной, экономической, социально-гигиенической, архитектурной и других видах взаимосвязи и взаимозависимости». [16]

Два трактування, але в одному територія як об'єкт, в іншому адміністративні райони. Що ж є об'єктом містобудівної стратегії по відношенню до приміської зони? Щоб зрозуміти спробуємо зануритись в процес формування об'єкту.

Взагалі зона впливу міста, як об'єкт вивчення різними спеціалістами завжди трактувалася по різному. В одному майже всі сходяться, що це території, які не підлягають розвитку, а вимагають структурного усвідомлення, упорядкування як повноцінного елемента системи регіонального планування.

А поки, що дилема місто – передмістя, чи передмістя – місто, територія чи район, резерв чи самостійність створює велике невпорядковане поле битви архітекторів, соціологів, демографів, економістів, екологів та багато інших спеціалістів.

І знову всіх об'єднує те, що це територія або земля об'єкт, спільних інтересів, саме яка і є головною задачею майбутніх досліджень.

Повертаючись до історії приміської зони завжди появлялось це питання, коли розмова йшла про чергові перспективи розвитку міста. І завжди місто відірвавши частину території знову жило своїм життям до наступного генерального плану, забувши, що території мають особливість закінчуватись.

Розмова про місто і передмістя, вірніше, що місто не може існувати самостійно, набула розвитку ще в ХІХ столітті, коли появились ідеї про «ідеальні міста», «міста-утопії» (Е.Говард, Ш.Фур'є, Р.Оуен, А.Сен-Сімон, Т.Гарньє та ін.).

Закінчувалось ХІХ століття і з новою силою набирали

суперечки урбаністів і дезурбаністів. Місто чи система поселень, суцільна урбанізація чи чітке розмежування міських і сільських територій.

Значний вклад в вивчення відносин між містом і приміською зоною внесли відомі вчені німецької школи містобудування та соціалекономіки: А.Вебер, В.Крісталлер, І.Тюнен, А.Льош.

Сутність, наприклад, решітки Крісталлера – мінімізація середньої відстані для поїздок у міста-центри. Центральні міста обслуговують не лише себе, але й населення свого округу (приміську зону).

А.Вебер за основу співвідношення приймав дві головні функції – виробництво і транспорт.

В.Лаунхарт вважав головним чинником транспорт, як основу всіх зв'язків. Особливий інтерес представляє теорія А.Льоша, який об'єднав теорію Крісталлера і Тюнена, яка отримала назву «економічний ландшафт».

Слідуючі теорії були пов'язані з тими чи іншими спробами поєднати чи розділити уже існуючі, проте вони тільки розпалювали інтерес до майбутніх дискусій регіонального планування та зародження процесу агломерування поселень, дослідження взаємовідносин системи «місто – передмістя».

Це породило виникнення ряду концепцій пов'язаних з процесами взаємодії міста і передмістя, а саме:

1990 р. Джоел Гарр – концепція «окраїнного міста» концентрація ділової і торгової діяльності в приміській зоні.

2003 р. Роберт Лонг – виявив нову форму урбанізації – «безмежні міста». Розповзання офісної забудови поза межами реального міста.

1997 р. Т.С.Стівертсом – «промежуточний город»; Соджі – «екзополіс»; Херінгтон – «зовнішні міста»; Лейер – «гнучкий простір»; Блоч – «видозмінений метрополіс».

1998 р. Бачіні і Освальд – застосували термін «нетсшадт» (місто мережа) і «лоскутне місто».

2003 р. Ейзінгер і Шнайдер – «урболандшафт».

2005 р. - з'являється термін «метроурбія», відсутні межі між містом і передмістям.

Великих змін набула теорія містобудування з появою нового соціального ладу суспільства – соціалістичного. Бажання покращити все і одразу мало не тільки негативні, а і позитивні наслідки.

Саме спеціалісти української містобудівної школи запропонували розглядати нове місто не як окремий елемент, а як елемент системи з чітко визначеною зоною впливу. Прикладом стали «нові соціалістичні міста» з радіусом прилеглих територій до 12 км які були функціонально пов'язані з містом. 30-40 роки парадигма функціональності не тільки міста, а й цілих регіонів (рис. 1 А, Б).

Проблема приміських зон виникла в СРСР уже з новою силою в 50-ті роки ХХ століття, коли потрібно було відбудувати зруйновані війною міста. Приміська зона ставала головною ресурсною базою міста в територіальному, людському, продовольчому та ін. питаннях.

В 1962 році було прийнято вперше постанову про формування приміських зон для всіх міст СРСР, але на той час була відсутня теоретична основа виділення приміських зон, як і до нинішнього часу немає чітких методів, розрахунків та нормативних її меж.

Вважалося, що такі зони необхідні тільки для великих і найкрупніших міст, які розвивались особливими темпами.

Першим з проблемами міста і приміської зони зіткнулось місто Ленінград, в якому виникла проблема розселення 700 тис. населення, потужних промислових об'єктів, підприємств науково-дослідного напрямку та ін.

Схема районного планування 1951-1952 рр. приміської зони Києва розглядала як територіальний резерв розміщення 150 тис. жителів, пов'язаних з містом.

За проектом РП приміська зона мала забезпечити місто продуктами харчування, місцями організованого відпочинку в зеленому поясі та на річках Дніпро, Десна, Ірпінь. Складною задачею стало переселення частини територій, які відходили під затоплення Київського водосховища.

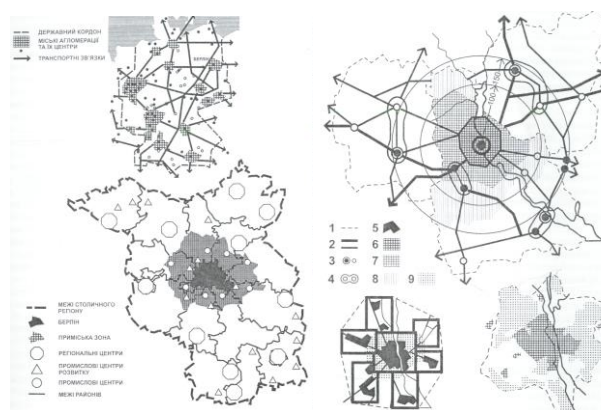

Рис. 1 А, Б Формування приміських зон: Берлін (А), Київ (Б)

При плануванні приміської зони Риги поряд з питанням розселення населення, сільського господарства, відпочинку жителів міста, виникла проблема організації курортної зони державного значення на Рижському узбережжі.

Своєрідний характер приміська зона набуває в процесі розвитку промислових міст в регіоні Донбасу. Поява нових міст і розвиток існуючих скоротила відстань між містами до 15 км.

В цих районах планування приміських зон стає зоною спільних інтересів не міста, а системи населених міст, агломерацій.

70-80 роки період загострення екологічних проблем породжених надмірним розвитком промислових підприємств.

Зростання міст призводить до конфліктних ситуацій між містом і прилеглими територіями, знову піднімається питання встановлення меж та спроба самостійності в діяльності та розвитку.

Виникає ціла низка негараздів в соціальній, екологічній та економічній сферах:

- нерівність доходів людей в приміській зоні і місті;
- різниця в забезпеченні системного обслуговування;
- різниця в транспортному забезпеченні;
- втрата економічного потенціалу існування;
- функціональна розбалансованість освоєння території;

- під реформуванням структури навантажують існуючу, таким чином виводять її з нормального процесу існування;

- наступ на природу проходить з обох сторін, місто результатами урбанізації, передмістя нехтуванням культури землеробства, природними ресурсами, спробами покращити ситуацію розбарзуючи землі, ліси, водоймища, копалини та ін.;

- місто і передмістя «розмовляють» на різних мовах, в результаті торгівля, здебільшого, землею «мені потрібно, а що я буду мати».

Можна ще багато наводити прикладів конфліктної ситуації від якої страждають усі, тому головним завданням для спеціалістів спробувати зрозуміти, проаналізувати і не «розвивати», а узгоджувати сумісну діяльність. Рух не до конфлікту, а паралельний та перспективний розвиток, а не створення негараздів.

Одним з напрямків може стати спроба зонувати територію «сумісних інтересів», а саме застосувати поясну систему.

Так за твердженням І.Гюнена враховуючи аграрний сектор приміських територій, кожна сільськогосподарська культура повинна бути розташована на найбільш оптимальній відстані від ринку. В результаті автор прогнозує шість концентричних поясів за сільськогосподарською спеціалізацією. [16]. Вивчаючи умови формування агломерацій найкрупніших міст України за напрямком спеціалізації агропромислового комплексу, С.І.Щук та О.В.Гладкий пропонують три пояси спеціалізації, що формуються на базі високотоварного та інтенсивного виробництва. [17]

В сфері виробничих зв'язків найбільш обговорюваним є двопоясне зонування, це зона резерву міста та периферійна зона, яка, як правило, співпадає з умовними межами агломерації і вимірюється часом доступності до центрального міста.

Для більшості теорій стає не функціональна спроможність територій, а час як константа відстані до того чи іншого об'єкта. Час поїздки на роботу (1-1,5 год.), відстань до 60 км для великих міст, затрати для поїздки на відпочинок в вихідний день, потреби побутового обслуговування та культурних заходів. Все обґрунтовується затратами часу для комфортних поїздок маятникової міграції населення. Часовий фактор нажалує все більше доказує свій руйнівний вплив на оточуюче середовище міста.

Більш актуальним для нинішньої ситуації є погіршення екологічного стану, поглинання приміських зон містами, тому має бути створена стратегія взаємодії всіх фігурантів. Такими структурними ланцюгами можуть бути: інститут влади – громади – бізнес – наука – освіта – суспільні інтереси – виробництво.

Для діяльності таким структурам мають бути установлені правила та обмеження і знову за допомогою зонування. Зонування за нормативними, законними, екологічними, соціальними та економічними можливостями територій. В такому випадку приміська зона стає не тільки сферою діяльності одного міста, а і сферою інтересів кількох міст суб'єктів, приміські зони яких перетинаються.

В умовах розселення приміська зона може бути спільною для кількох поселень та повинна враховувати

інтереси всіх фігурантів як в процесі розробки містобудівної документації так і її затвердження.

Територіально-приміська зона може розподілятися на чотири підзони з різним ступенем сумісного з містом взаємо регулювання: I Внутрішня зона R – 25 км; II Середня зона R – 25-50 км; III Зовнішня зона R до 100 км; IV території спільних інтересів.

Внутрішня зона до R – 25 км.

Зона узгоджених інтересів міста і передмістя всіх сфер розвитку.

В зоні передбачено, на спільних умовах, резервування територій для житлового будівництва, системи обслуговування, транспортного забезпечення з організацією пересадочних вузлів, рекреаційних цілей забезпечення короткострокового відпочинку жителів міста і передмістя, промислові філіали основних підприємств міста.

Містобудівна документація всіх суб'єктів зони підлягає обов'язковому узгодженню з розробленим проектом приміської зони.

Середня приміська зона R – 25-50 км, відповідає часовій доступності по агломераційним критеріям.

Зона можливого і пріоритетного розвитку існуючих нових паралельних міст як суб'єктів промислової децентралізації. В зоні передбачається виробнича, рекреаційна, науково-дослідна, спеціалізована, лікувальна діяльність, розміщення садових та дачних кооперативів. Середня зона є потенціальним чинником зменшення міграційних процесів міста.

Зовнішня зона R до 100 км.

Зона є периферійною частиною територій міських агломерацій в якій розміщуються рекреаційні об'єкти довгострокового відпочинку, с/г підприємства, забезпечення міста продуктами, спеціалізовані виробничі, наукові, лікувальні об'єкти.

Території спільних інтересів, відсутні чіткі обмеження, формуються вздовж головних транспортних коридорів, займають першу та частину другої зони.

І все-таки, для того, щоб «розділити» спочатку потрібно, «обмежити» - як початковий етап, обмежити в територіальному, законодавчому і нормативному критеріях.

Не зважаючи на вище сказане, межі не можуть бути постійними, а в кожному конкретному випадку враховувати існуючий соціально-економічний стан територій, населених пунктів, системи розселення, функціонального напрямку розвитку, рівень містобудівного освоєння, ємкість та інтереси громад.

Встановлення меж приміських зон важливе, але майже нездійсненне за сьогоднішніми принципами, вимогами і нормами містобудування.

Межі постійно міняються в зв'язку з розвитком міста, тому територіальний фактор скоріше не може бути об'єктивною межею.

Зовсім за іншими принципами встановлюються межі зони замського розселення населення, його види і форми, яке зайняте на підприємствах та інших закладах міста.

Система обслуговування, логістика якомога ближче тісниться до міста, щоб зменшити затрати на транспорт. От і виходить, що всі функції, які передбачені в приміській зоні за нинішніми підходами скоріше руйнують її, а не структурно упорядковують. Ще раз

підтверджуючи не розвивати, а усвідомити систему структурного упорядкування. [9]

Як показало дослідження головними фігурантами конфліктності між містом і передмістям є промисловість, транспорт, сільське господарство і житлове будівництво. Якщо перші три залежні від постійного розвитку суспільства, то житлове будівництво, яке пов'язане з соціальними проблемами є найскладнішим.

Ми пройшли той період коли передмістя заселяли люди з великими достатками, зараз посилюється заселення збіднілим населенням, заповнення вільних просторів, збільшуючи навантаженість на територію.

Місту потрібна велика кількість працівників на малокваліфікаційні роботи якими, в основному, займаються не жителі міст і передмістя, а приїздки.

Ця категорія також знаходить населення частіше всього в передмісті. Попит на наддешеве житло тут жеж підхвтав інвестор і появилось безліч будинків під назвою «соціальне» житло, яке по суті нічого спільного з терміном немає. Це просто житло по самих мінімальних нормах як гуртожиток і майже без обслуговування, як школи, дитячі садочки, хіба продуктової кіоск.

Процес, який непомітно перекочував в Україну набирає наджахливих розмірів, і результати в недалекому майбутньому будуть дуже невтішні. Місто створює «екологічний зашморг» навколо себе, лишаячи можливості розвитку, відпочинку, чистого повітря.

Витіснення малозабезпечених сімей з міста в передмістя отримало назву «демографічна інверсія».

Практика американських міст показала, що перетворення передмістя в трущоби характерно для всіх великих міст.

Найбільш затратними для суспільства є затрати на житло, автомобіль, освіту, медицину та їжу. Житель передмістя по всіх параметрах або на рівні міських або програє. З часом свідомість змусить змінити ставлення до замського існування, особливо в молоді, яка вимагає більш тісного спілкування в рамках робота-житло-відпочинок. Ці три параметри намагаються заповнити 24 години на добу у сучасної молоді і на транспорт уже не залишається часу.

Ще одна проблема інтенсивного освоєння передмістя житлом – це відставання будівництва від вимог. Що це означає? А те, що все житло, яке вже заплановано або в стадії будівництва, завтра і післязавтра втратить фактор сучасності. І це проблема інвестора, який ігнорує це заради життєвого прибутку. У нас є можливість дочекатись коли в передмісті буде маса житла на яке нема ніякого попиту, а території втрачено.

За дослідженнями американських вчених субурбанізація має велику кількість вразливих сторін. Криза екополітики призводить до зменшення статків середнього класу, який є основним користувачем передмість. В такому випадку вони змушені покинути замське житло, яке часто перевищує необхідне.

Джорже Галстер, професор містобудування в Університеті Уейн вказує, що «якщо кількість бідних в кварталі або місті перевищує 15-20%, то відкривається кримінальна ситуація, доля вибувчих з шкіл, підросткова вагітність, наркоманія, зато падає ціна на житло в районі».

Передмістя, в основному, населяють середній клас і малоїмущі. Середній клас, часто, в зв'язку з зменшенням своїх прибутків переселяються в міські будинки. А свої здають в аренду кільком сім'ям, тим самим збільшуючи відсоток малоїмущих. Щільність населення збільшується на що не розраховано ні обслуговування, ні економіка, ні інженерні мережі.

Результати та їх обговорення.

Результатом дослідження є спроба розглянути взаємовідносини міста та прилеглої території не з позиції субурбанізації, яка набула значних обертів в Україні, а з позиції стратегічного сумісного процесу упорядкування всіх факторів, економічних, політичних, екологічних тощо. Процеси децентралізації управління є дійовим інструментом по реалізації даної стратегії. І важливим в процесі реформування є саме недостатня наукова та законодавча база, вірніше розбалансованість їх діяльності.

Висновок. Як показує ретроспективний аналіз формування системних відносин між містом та прилеглими територіями для Української теорії і практики містобудування та регіонального планування має достатній теоретичний та практичний досвід. Проте, через часті зміни соціально-політичної ситуації процес нормалізації відносин територіального характеру між містом і передмістям носить хаотичний характер. Хаотичність знаходить своє відображення в функціональній розбалансованості, екологічному перевантаженні, відсутності реконструктивних процесів інженерно-транспортної системи, посиленні міграційних процесів, низьким забезпеченням працевлаштування, нерівномірності соціального забезпечення. Саме стратегія комплексу принципів системності спроможна покращити існуючий стан та реалізувати нову стратегію формування групових систем розселення локального рівня.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перегуда Є.В. Виконавча влада України. Політико-правові аспекти модернізації. Монографія. – К., 2013.
2. Глазичев В.Л. Еволюція творчества в архітектурі. – М.: Стройиздат, 1986. – 496 с.
3. Блоконь Ю.М. Регіональне планування (Сутність та значення): Навчальний посібник / За ред. І.О.Фоміна. – К.: Укрархбудінформ, 2001.
4. Фомин І.А. Историческая периодизация градостроительной теории в Украине (20-40-е гг.) // Региональные проблемы архитектуры и градостроительства: Вып. 2, - Одесса: Астропринт, 1998.
5. Фомин І.А. Город в системе населенных мест. – К.: Будівельник, 1986. – 112 с.
6. Фомин І.А. Развитие городов в в промышленных районах. Планировочные аспекты. – М.: Стройиздат. 1974. – 114 с.
7. Хореев Б.С. Территориальная организация общества. М.: Мысль, 1981. – 320 с.
8. Листенгурт Ф.М. Принципы развития расселения в СССР // Теоретические вопросы географии. – Л., 1975. С. 778 с.
9. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем. – К.: Будівельник, 1991. – 184 с.
10. Белоконь Ю.М. Региональное планирование. Теория и практика // Под ред. І.А.Фоміна – К.: Киев, 2003.
11. Мусил І., Хорватова І. Социально-пространственные предпосылки формирования групповых систем населенных

- мест // Принципы формирования групповых систем населенных мест – М.: Стройиздат, 1978. – С. 63-71.
12. Зайончковская Ж.А. Некоторые направления эволюции расселения // Региональное развитие и управления. Сер. «Достижения и перспективы». – М., 1985, - Вып. 52. - №5.
13. Вишнеvский А.Г., Зайончковская Ж.А., Пивоваров Ю.Д. Влияние демографической ситуации на эволюцию расселения в СССР // Известия Академии наук СССР. Геогр. – М., 1983, - №6. – С. 68-76.
14. Доценко А.І. Територіальна організація розселення (теорія і практика). – К.: НАН України, РВПС України. К.: «Фенік», 2010 – 536 с.
15. Містобудування. Довідник проектувальника / За ред. Т.Ф.Панченко. – К.: Укрархбудінформ, 2001 – 192 с.

REFERENCES

1. Perekhuda YE.V. Vykonavcha vlada Ukrainy. Polityko-pravovi aspekty modernizatsiyi. Monohrafiya. - K., 2013.
2. Hlazychev V.L. Evolyutsiya tvorchosti v arkhitekturi. - M. : Stroyzdat, 1986. - 496 s.
3. Bilokon' YU.M. Rehional'ne planuvannya (Sutnist' ta znachennya): Navchal'nyy posibnyk / Za red. I.O.Fomina. - K. : Ukrarkhbudinform, 2001..
4. Fomin I.O. Istorychna periodyzatsiya mistobudivnoyi teorii v Ukraini (20-40-ti rr.) // Rehional'ni problemy arkhitektury ta mistobuduvannya: Vyp. 2, - Odesa: Astroprint, 1998..
5. Fomin I.O. Misto v systemi naselenykh mist' - K. : Budivel'nyk, 1986. - 112 s.
6. Fomin I.O. Rozvytok mist v v promyslovykh rayonakh. Planival'ni aspekty. - M. : Stroyzdat. 1974. - 114 s.
7. khorі B.S. Terytorial'na orhanizatsiya suspil'stva. M. : Dumka, 1981. - 320 s.
8. Listenhurt F.M. Pryntsypy rozvytku rozselennya v SRSR // Teoretychni pytannya heohrafiyi. - L., 1975. S. 778 s.
9. D'omin M.M. Upravlinnya rozvytkom mistobudivnykh system. - K. : Budivel'nyk, 1991. - 184 s.
10. Bilokon' YU.M. Rehional'ne planuvannya. Teoriya i praktyka // Pid red. I. A. Fomin - K. : Kyuyiv, 2003.
11. Musyl I., Khorvatova I. Sotsial'no-prostorovi peredumovy formuvannya hrupovykh system naselenykh mist' // Pryntsypy formuvannya hrupovykh system naselenykh mist' - M. : Stroyzdat, 1978. - S. 63-71.
12. Zayonchkovskaya ZH.A. Deyaki napryamky evolyutsiyi rozselennya // Rehional'nyy rozvytok i upravlinnya. Ser. «Dosyahnennya ta perspektyvy». - M., 1985, - Vyp. 52. - №5.
13. Vyshnev's'kyy A.H., Zayonchkovskaya ZH.A., Pyvovarov YU.D. Vplyv demohrafichnoyi sytuatsiyi na evolyutsiyu rozselennya v SRSR // Yzvestyia Akademyy nauk SSS. Neohr. - M., 1983, - №6. - S. 68-76.
14. Dotsenko A.I. Terytorial'na orhanizatsiya rozselennya (teoriya i praktyka). - K. : NAN Ukrainy, RVPS Ukrainy. K. : «Fenik», 2010 - 536 s.
15. Mistobuduvannya. Dovidnyk proektual'nyk / Za red. T.F.Panchenko. - K. : Ukrarkhbudinform, 2001 - 192 s.

Strategy of balanced development of suburban territories of large cities of Ukraine

V. O. Yathenko

Abstract. The article is the result of an analytical study of the relationship between the city and the suburban area. An attempt to identify the main factors that can be incorporated into the future strategy of balanced development and avoid a number of disadvantages when forming group forms of resettlement in the zone of influence of large cities. The processes of decentralization of the management system are the socio-economic potential of creating a system of common intranets for development, not destruction.

Keywords: *suburban territory, city, strategy, group form of resettlement, migration, urbanization, decentralization.*

Стратегия устойчивого развития пригородных территорий крупных городов Украины

В. А. Яценко

Аннотация. Статья есть итогом аналитического исследования формирования взаимоотношений между городом и пригородными территориями. Попытка определить основные факторы, которые могут быть заложены в будущую стратегию сбалансированного развития и избежать ряда отрицательных факторов при формировании групповых форм расселения в зоне влияния крупных городов. Процессы децентрализации системы управления есть социально-экономическим потенциалом образования системы общих интересов развития, а не разрушения.

Ключевые слова: *пригородные территории, город, стратегия, групповая форма расселения, миграция, урбанизация, децентрализация.*